

Корінь К. І., студентка
Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

СУФІКСАЛЬНО-ПРЕФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ

Системно-структурні ознаки є основними критеріями визначення терміна у системі мови. У жодній системі мови немає абсолютно тотожних ознак, отже, немає і абсолютних синонімів, бо в жодній системі понять немає двох і більше різних ознак, які б називалися одним і тим самим терміном. Один і той самий термін переноситься із однієї системи до іншої, набуваючи іншого змісту. Саме через класифікаційну систему розкривається і демонструється логіко-понятійна структура предметної області у всьому різноманітті її зв'язків і відносин [2, с. 156].

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру. Відповідно до класифікації за А. Я. Коваленком терміни за своєю будовою поділяються на прості (наприклад, *frequency* – частота, *curve* – крива), похідні – суфіксальні

(*measurement* – вимірювання, *capacitor* – конденсатор), префіксальні (*insertion* – вставка, *unload* – розвантаження), і суфіксально-префіксальні (*renormalizability* – перенормованість), складні (*bandwidth* – ширина діапазону) та терміни-словосполучення (*coupling matrix synthesis* – синтез матриці зв'язку).

Вагомої уваги потребує суфіксально-префіксальний спосіб побудови нових термінологічних одиниць, при якому похідне слово утворюється за допомогою одночасного приєднання суфікса і префікса до твірної основи. Суфіксальна частина таких слів утворює словотворчу роль і, головне, виступає засобом оформлення слова разом із закінченням, показником належності його до якоїсь частини мови. Префіксальна частина цих слів виражає тільки словотвірне значення [1, с. 4].

Надалі розглянемо які моделі суфіксально-префіксального способу термінотворення були найбільш типовими та визначимо значення префікса/суфікса для правильного перекладу технічних термінів радіотехнічної та телекомунікаційної сфери.

Префікси *a-*, *non-*, *dis-*, *in-* використовуються для утворення заперечної форми, тобто вказують на заперечність дії, відсутність або недостатню кількість чогось, наприклад, *a-* + *-ous* – *asynchronous* (асинхронний), а суфікс *-ous* утворює прикметники від латинських коренів; *a-* + *-ic* – *asymmetric* (асиметричний), суфікс *-ic* використовується для утворення прикметників; *non-* + *-al* – *nondirectional* (ненаправлений), де суфікс *-al* має таку саму функцію як і суфікс *-ic*; *non-* + *-ive* – *nonrevertive* (нереверсивний), суфікс *-ive* є непродуктивним, походить з латини та використовується для надання іменнику характеристики, а також описання його якостей; *dis-* + *-ment* – *disestablishment* (скасування), суфікс *-ment* використовується для утворення іменників від дієслів, він позначає дію, стан або результат дії; *in-* + *-ity* – *incompatibility* (несумісність), де суфікс *-ity* утворює іменники від прикметників та вказує на якість чи стан, який передає прикметник; *in-* + *-cy* – *inconsistency* (невідповідність), суфікс *-cy* вказує на стан або положення.

Префікс *bi-* вказує на число два, наприклад, *bi-* + *-al* – *bidirectional* (реверсивний); *bi-* + *-tion* – *bifurcation* (роздвоєння, розгалуження), а суфікс *-tion*, в свою чергу, є суфіксом французького походження, додається для вказівки на дію, стан, або абстрактні поняття.

За допомогою префікса *de-* створюються слова, що за змістом є протилежними вихідним. Так наприклад, *de-* + *-tion* – *deamplification* (послаблення), *decentralization* (децентралізація сигналу); *de-* + *-er* – *demultiplexer* (пристрій розподілення каналів), суфікс *-er* вказує на виконавця дії, професію, інструмент або пристрій.

Префікс *en-* (*em-*) відрізняється від інших префіксів англійської мови тим, що може змінювати частину мови до якої відноситься слово. *En-* часто приєднується до іменників і прикметників, формуючи дієслово. Префікс *en-* має значення «вводити в певний стан», «оточувати», «наділяти чимось»: *en-* + *-ment* – *enforcement* (примушення); *em-* + *-ment* – *embodiment* (конструктивне оформлення, здійснення).

Таким чином, можна зробити висновок, що суфіксально-префіксальний спосіб доволі широко використовується для творення іменників та прикметників термінології сфери радіотехніки та телекомунікації. При цьому класифікація як структурна особливість термінів відіграє важливу роль в термінологічній діяльності. Метою класифікації є побудова ієрархічних систем класів та підкласів на основі деяких ознак невластивим самим об'єктам або властивих їм. Завдяки цій класифікації терміни можуть бути упорядковані відповідно до їх структурних особливостей, що допомагає детальніше досліджувати терміни з огляду на їх морфологічну структуру.

Література

1. Грибнік Ю. І. Афіксація як один із найпродуктивніших морфологічних способів формування термінів геодезії та кадастру. URL:

https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/grybnyk_y.i._affixation_a_s_one_of_the_most_productive_morphological_methods_in_geodetic_and_cadastral_terms_formation.pdf.

2. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики. М. : Изд-во АН СССР, 1961. 159 с.